

Nr 234.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1946 kl. 3 em

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, och till omskolning av i militärtjänst skadade.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkterna 198 och 199) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna dels till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ett förslagsanslag av 8 900 000 kronor, dels ock till Omskolning av i militärtjänst skadade ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 250, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 maj 1946, föreslagit riksdagen att, såvitt nu är i fråga, under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1946/47 anvisa till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ett förslagsanslag av 11 500 000 kronor samt till Omskolning av i militärtjänst skadade ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

I förenämnda proposition nr 250 har Kungl. Maj:t jämväl föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga av Kungl. Maj:t framlagda förslag till *dels* förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* förordning angående höjning av ersättningar, som utgå jämlikt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* förordning angående höjning i vissa fall av begravningshjälp jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring, *dels* förordning angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., *dels ock* för-

ordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada.

I nu förevarande sammanhang hava till behandling upptagits anslagsfrågorna.

Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Kostnaderna för ersättning jämlikt förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas för närvarande dels av beväringsskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av förslagsanslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Från samma anslag bestridas kostnaderna för ersättning jämlikt förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Vidare må, enligt riksdagens i skrivelse den 22 juni 1943 (nr 324) i anledning av propositionen nr 225 lämnade medgivande, kostnader för ersättning åt frivilliga fältartister vid sjukdom eller olycksfall till följd av tjänstgöring i denna egenskap vid försvarsväsendet bestridas från förevarande anslag. Jämlikt särskilda under de senaste åren utfärdade författningar — den senast utfärdade (SFS 1945: 268) gällande till och med den 31 december 1946 — utgå tillika från anslaget dyrtidstillägg å vissa ersättningar enligt förenämnda förordningar.

Kostnaderna för familjebidrag till kroppsskadade ha under beredskapsåren belastat anslag under förskottsstaten och avföras för innevarande budgetår från anslag till beredskapens avveckling.

För budgetåren 1943/46 har nu ifrågavarande förslagsanslag varit uppfört med följande belopp:

budgetåret 1943/44	kronor	5 400 000
» 1944/45	»	7 500 000
» 1945/46	»	8 900 000

Riksförsäkringsanstalten har i skrivelse den 24 augusti 1945 ansett kostnaderna för budgetåret 1946/47 icke böra uppskattas till lägre belopp än 8 000 000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 12 september 1945 meddelat, att bidraget från beväringsskapets invalid- och pensionsfond till täckande av här avsedda kostnader för budgetåret 1946/47 kunde förutses uppgå till 110 000 kronor, och på grund härav föreslagit, att anslaget skulle beräknas till 7 900 000 kronor.

De särskilda *sakkunniga*, vilka varit tillkallade för utredning angående provisorisk förbättring av ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring, ha antagit, att totala årsbeloppet den 1 juli 1946 av de föreslagna ersättningsförbättringarna för värnpliktiga och deras efterlevande skulle komma att utgöra omkring 2 360 000 kronor, bortsett från viss uppkommande minskning i familjebidrag. Några säkra beräkningar beträffande

den kostnadsökning, som skulle uppkomma genom de föreslagna ersättnings-tilläggen för andra personalgrupper än värnpliktiga och genom de förordade omprövningarna av vissa permissionsfall m. m., hade ej kunnat göras. Kostnaderna komme att successivt sjunka alltefter det livräntorna reducerades eller bortföle, vilket komme att göra sig gällande tämligen snabbt.

Socialvårdskommittén har antagit, att kostnaden under budgetåret 1946/47 för de av kommittén föreslagna förbättringarna av ersättningar jämlikt 1927 års förordning till värnpliktiga och deras efterlevande komme att uppgå till 350 000—400 000 kronor och att kostnaden under samma budgetår för de föreslagna förbättringarna av ersättningar jämlikt 1909 års förordning komme att uppgå till 240 000—250 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för ersättningsförbättringarna i fråga har således för budgetåret 1946/47 uppskattats till 590 000—650 000 kronor.

I skrivelse den 18 januari 1946 har *statens arbetsmarknadskommission* hemställt, att under anslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, för budgetåret 1946/47 måtte uppföras en anslagspost å 800 000 kronor till familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada. Beträffande beräkningen av medelsbehovet har kommissionen anfört följande.

Kommissionen har från familjebidragsnämnderna införskaffat uppgifter rörande ifrågavarande kostnader för juli månad 1945, och sammanställningen av dessa uppgifter visar, att familjebidragsnämnderna under nämnda månad utanordnat familjebidrag i 618 fall till skadade och sjuka med tillhoppa 69 455 kronor och i 197 fall till efterlevande med tillhoppa 12 890 kronor, motsvarande en kostnad för år av omkring 988 000 kronor.

Med hänsyn till att omskolning av beredskapsinvalider pågår, kan det beräknas att, därest omskolningen medför avsett resultat — att möjliggöra arbetsanställningar för beredskapsinvaliderna — kostnaderna för familjebidrag till kroppsskadade komma att minska under nästa budgetår. Denna minskning synes kunna uppskattas till omkring 200 000 kronor för nästa budgetår, och medelsbehovet skulle alltså böra beräknas till, i avrundat belopp, 800 000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till den ändring beträffande medelsbehovet, som kan bliva en följd av att pågående utredning angående förhöjda ersättningar till beredskapsinvalider möjligen kan medföra minskat behov av familjebidrag enligt nu förevarande bestämmelser.

Kommissionen har sedermera i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag anfört, att det icke låte sig beräkna i vad mån familjebidragskostnaderna komme att nedbringas genom den minskning, som viss del av ersättningstillägget komme att medföra i de fall, då familjebidrag utginge. De kostnader, som skulle föranledas av bifall till vad kommissionen föreslagit rörande vidgad rätt till familjebidrag, syntes icke bliva betydande. Kommissionen hade icke funnit anledning frånga sin i skrivelsen den 18 januari 1946 framlagda anslagsberäkning.

Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande anfört, att kostnaderna för familjebidrag till värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada, syntes böra täckas från ett särskilt för ändamålet avsett anslag, vilket syntes böra uppföras i riksstaten omedelbart efter anslaget till Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Departementschefen har i nu förevarande fråga för egen del anfört följande.

Medelsbehovet för budgetåret 1946/47 under nu ifrågakommande anslag torde, oberoende av kostnaderna för de föreslagna ersättningsförbättringarna ävensom kostnader för familjebidrag, kunna i enlighet med riksförsäkringsanstaltens och statskontorets beräkningar uppskattas till 7 900 000 kronor. På grundval av de kostnadsberäkningar, som framlagts av socialvårdskommittén och de sakkunniga, beräknar jag merkostnaderna för de föreslagna ersättningsförbättringarna till sammanlagt i runt tal 3 000 000 kronor.

I enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag torde även medel för bestridande av kostnaderna för familjebidrag böra beräknas under förevarande anslag, varvid jag dock förutsätter, att dessa kostnader redovisas under särskild anslagspost. Kommissionen har uppskattat dessa kostnader för nästa budgetår till 800 000 kronor. Med hänsyn till ersättningstilläggen finnes emellertid anledning antaga, att medelsbehovet kommer att något minska, och jag anser mig därför i avvaktan på närmare erfarenheter böra beräkna 600 000 kronor för ändamålet.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle således bli (7 900 000 + 3 000 000 + 600 000 =) 11 500 000 kronor, innebärande en anslagshöjning i förhållande till innevarande års anslag med 2 600 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsattes vid överflyttning av anslaget från riksstatens tolfte huvudtitel (1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, punkt 177) böra ifrågakommande utgifter icke inräknas i den år 1942 för försvaret fastställda kostnadsramen.

Omskolning av i militärtjänst skadade.

Statens arbetsmarknadskommission har i skrivelse den 31 januari 1946 framlagt beräkningar angående medelsbehovet för ifrågakommande ändamål. Kommissionen har därvid, under hänvisning till en promemoria angående de närmare beräkningsgrunderna, anfört i huvudsak följande.

I Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1945 rörande arbetsvården förutsattes, att kommissionen skall från riksförsäkringsanstalten erhålla uppgifter om sådana skadade, varom i sammanhanget är fråga. För ändamålet utnyttjas av kommittén för partiellt arbetsföra utarbetade nålkort, närmast avsedda för en av kommittén påbörjad utredning beträffande dem, som åtnjuta livränta i anledning av invaliditet efter olycksfall under beredskapstjänstgöring, för att främst klarlägga invalidernas antal, skadornas art och svårighetsgrad samt tidigare och nuvarande arbetsförhållanden.

I den proposition, nr 120, varigenom 1945 års riksdag förelades förslag i förevarande ämne, återgives en ur kommitténs för partiellt arbetsföra underdåniga skrivelse den 10 februari 1945 hämtad uppgift rörande antalet beredskapsskadade. Enligt denna, som grundade sig på från riksförsäkringsanstalten inhämtade upplysningar, utginge livränta för det dåvarande i något över 2 000 fall. Intill den 1 januari 1946 ha från riksförsäkringsanstalten till kommissionen inkommit 5 235 nålkort, varjämte riksförsäkringsanstalten upplyst, att ytterligare omkring 400 fall kunna bli aktuella. Dessa fall, tillhoppa omkring 5 600, utgöras emellertid såväl av sådana fall, där ersättningen från riksförsäkringsanstalten utgår i form av livränta, som av sådana, där ersättningen utgår i form av sjukpenning. Antalet ifrågakommande skadefall överstiger således betydligt det antal, som förenämnda uppgift i propositionen 1945: 120 avser.

De till kommissionen inkomna nålkorten översändas till vederbörande läns-

arbetsnämnd, som har att enligt av kommissionen fastställt formulär verkställa utredning till ledning för bedömandet av arbetsvårdsbehovet. I samband härmed har länsarbetsnämnden att föreslå de arbetsvårdsåtgärder, som anses erforderliga och lämpliga. Till grund för utredning och förslag ligga upplysningar, som inhämtas från den skadade själv, den läkare som vårdat honom, familjebidragsnämnden i den skadades hemort, tidigare och eventuell nuvarande arbetsgivare m. fl.

Av förenämnda till länsarbetsnämnderna översända 5 235 nålkort ha intill dagen för skrivelsens avlåtande 4 288 ärenden redovisats med utredning. Samtliga ärenden utom 6 ha undergått förberedande granskning inom kommissionen. Enligt denna ha 1 597 skadade tillfredsställande arbete, 1 006 äro för närvarande arbetsoförmögna, 206 undergå utbildning i annan än nu förevarande ordning — utbildning beredes med hjälp av pensionsstyrelsen, hjälpkommittén för Finlands invalider, stiftelsen Kungafonden eller på egen bekostnad — 221 anses av vederbörande länsarbetsnämnd ha möjlighet att utan särskilda åtgärder erhålla anvisning genom den offentliga arbetsförmedlingen å lämplig sysselsättning och 269 äro i behov av direkt ekonomisk hjälp. Av återstående 983 skadade, beträffande vilka förberedande granskning skett, ha 839 ansetts böra undergå omskolning samt 144 erhålla fortbildning inom förutvarande yrke.

Till grund för kommissionens definitiva beslut i fråga om arbetsvård ligga länsarbetsnämndernas förenämnda utredning och förslag — i erforderliga fall kompletterade — samt undersökningar rörande arbetsmarknadsläget på det eller de områden, varom fråga är. Innan viss utbildning beslutas, tillfrågas — därest så icke redan skett genom länsarbetsnämnden — vederbörande läkare om utbildningens lämplighet med hänsyn till skadans art och den skadades allmänna hälsotillstånd. Vidare äger, jämlikt i brevet den 25 maj 1945 meddelad föreskrift, samråd rum med överstyrelsen för yrkesutbildning.

Kommissionen har upplyst, att kommissionen intill den 1 januari 1946 meddelat beslut i 641 ärenden. Utbildning har beviljats i 499 fall, av vilka 363 avse omskolning och 136 fortbildning. I anslutning härtill har kommissionen anmält, att det för ändamålet beviljade förslagsanslaget för innevarande budgetår komme att, därest verksamheten skulle bedrivas efter samma linjer som hittills, betydligt överskridas. Kommissionen har emellertid ansett, att föreliggande arbetsvårdsbehov borde i möjligaste mån snarast tillgodoses, även om detta medförde att ifrågavarande förslagsanslag överskredes.

Vid sina beräkningar av medelsbehovet för budgetåret 1946/47 har kommissionen utgått från att verksamheten skall bedrivas efter i stort sett samma grunder som hittills. Efter en närmare redogörelse för de grunder, efter vilka kostnadsberäkningarna utförts, har kommissionen beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 617 000 kronor (nu 1 133 000 kronor).

Under återopande av vad sålunda anförts har kommissionen hemställt, att för budgetåret 1946/47 måtte anvisas ett förslagsanslag av 600 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Sedermera har arbetsmarknadscommissionen i skriftelse den 28 februari 1946 — i samband med yttrande över det föreliggande sakkunnigförslaget rörande ersättningsförbättringar för beredskapsskadade — anfört att, därest man, på sätt kommissionen i yttrandet förordat, vid bestäm-

mandet av behovet av utbildningsbidrag utginge från de ersättningsbelopp, som de sakkunniga föreslagit, detta vore ägnat att öka behovet men att man å andra sidan kunde för behovets tillgodoseende räkna med högre ersättningar från riksförsäkringsanstalten. Några beräkningar angående de ändringar i medelsbehovet, som skulle kunna beräknas inträda för budgetåret 1946/47, vore kommissionen åtminstone icke vid skrivelsens avlåtande i stånd att framlägga.

Departementschefen har i nu förevarande fråga för egen del anfört följande.

Enligt de av statens arbetsmarknadskommission gjorda erfarenheterna har den under år 1945 påbörjade verksamheten för att förhjälpa under militärtjänstgöring skadade till utkomst genom eget arbete — s. k. arbetsvård — visat sig fylla ett stort behov. De förefintliga möjligheterna att bereda skadade omskolning till lämpligt arbete ha under första verksamhetsåret varit större än som förutsetts. Såväl ur samhällelig synpunkt som med hänsyn till de skadades intresse är det i hög grad angeläget, att verksamheten alltfort får bedrivas i den omfattning som erfordras för vinnande av det avsedda syftet. Liksom hittills bör arbetsvården i första hand taga sikte på att underlätta för den skadade att utan yrkesomskolning bereda sig utkomst genom arbete. Omskolningsverksamheten torde tills vidare böra bedrivas efter de av arbetsmarknadskommissionen hittills tillämpade riktlinjerna. Mot de av kommissionen gjorda beräkningarna beträffande medelsbehovet under budgetåret 1946/47 har jag intet att erinra. För ändamålet torde således böra anvisas ett förslagsanslag av 600 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 200 000 kronor.

Utskottet vill erinra, att andra lagutskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts i propositionen nr 250 framlagda förslag till förordningar om förbättrade bidrag enligt såväl 1909 som 1927 års militärsättningsförordningar ävensom tillägg till nämnda ersättningar såväl i form av ersättningstillägg som familjebidrag. Vidare har samma utskott tillstyrkt vissa av Kungl. Maj:t i förenämnda proposition föreslagna ändringar i grunderna för beredande av hjälp till omskolning av i militärtjänst skadade. Till följd av de föreslagna ersättningsförbättringarna uppkomma vissa merkostnader, vilka med avseende å anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, beräknats till 3 000 000 kronor. Under nämnda anslag hava jämväl beräknats kostnaderna för familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada. Dessa kostnader, vilka för nästa budgetår uppskattats till 600 000 kronor, hava under beredskapsåren belastat anslag under förskottsstaten och avföras för innevarande budgetår från anslag till beredskapens avveckling. Mot den föreslagna kostnadsöverföringen har utskottet icke något att erinra. Utskottet är ense med departementschefen om att den under år 1945 påbörjade verksamheten för att förhjälpa under militärtjänstgöring skadade till utkomst genom eget arbete — s. k. arbetsvård — alltfort bör bedrivas i den omfattning, som erfordras för vinnande av det avsedda syftet.

Den verkställda beräkningen av medelsbehoven under de båda anslag, varom här är fråga, har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet tillstyrker de äskade medelsanvisningarna.

Utskottet.

Enligt det av andra lagutskottet tillstyrkta förslaget till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, skola familjebidragsnämndernas beslut i dessa familjebidragsärenden regelmässigt underställas tillsynsmyndighetens — försvarets socialbyrå — prövning. Nämda byrå skall även vara besvärsmyndighet i dylika ärenden. Det är givetvis av vikt såväl för de familjebidragsberättigade som för de kommunala familjebidragsnämnderna, att dessa ärenden kunna utan dröjsmål avgöras av tillsynsmyndigheten. Därest det till följd härav skulle befinnas erforderligt att inom socialbyrån anställa ytterligare personal för handläggningen av dessa ärenden, torde Kungl. Maj:t böra äga besluta härom och för ändamålet medgiva, att den under byråns avlöningsstat upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må överskridas med för ändamålet erforderligt belopp.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1946/47 under fjärde huvudtiteln anvisa

a) till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, ett förslagsanslag av 11 500 000 kronor;

b) till *Omskolning av i militärtjänst skadade* ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Stockholm den 21 juni 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 233.
